

Сокур С.*

ВПЛИВ НЕДЕРЖАВНИХ АКТОРІВ НА ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄС НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ

Сьогодні під терміном лобізм розуміють дії, що ставлять собі за мету захист інтересів деяких соціальних груп стосовно структур влади, а точніше – можливість впливу на процес прийняття рішення в інститутах влади, головним чином центральних.[1] Це в першу чергу переконання, надання інформації, а також заохочення до деяких рішень, дій та розробок. Характерною ознакою такого роду діяльності є специфіка цільової групи: до неї входять головним чином особи, відповідальні за прийняття рішень на різних рівнях. Однак, не кожна форма впливу визначається як лобізм, а лише ті дії, які здійснюються відповідно до права й загальноприйнятих морально-етичних норм.

У більшості сучасних демократій прийнято вважати, що лобізм, що розуміється таким чином, є важливим і необхідним елементом формування економічної й соціальної політики. У Європейському Союзі, так само як і в окремих державах-членах ЄС, розвиток лобізму детерміновано цілою низкою факторів політичного характеру. Одним з найважливіших факторів, що стимулюють розвиток лобізму, є процес поглиблення європейської інтеграції, який передбачає, зокрема, передачу державами-членами ЄС частини свого суверенітету органам Євросоюзу. Цей процес змусив перенести лобіювання з вітчизняного рівня на рівень європейський. Переломним моментом щодо цього вважається прийняття програм Спільного ринку в 1987 році і її реалізації в 1992 році, що ознаменувалось вільним переміщенням товарів, осіб, послуг і капіталу в рамках існуючих у той час Європейських Співтовариств. У зв'язку з цим виникла необхідність погодити і однаково оформити багато законодавчих актів стандартів якості, які використовували євроструктури. Це викликало бурхливу активність лобістських організацій, які бажали брати участь у виробленні норм єдиного європейського законодавства. Проведення єдиної погодженої політики в усіх нових сферах економічного, соціального й політичного життя сприяло інтенсивному розвитку лобізму також на рівні Співтовариств. Почавши з єдиної аграрної політики, потім поширивши її на сферу торгівлі, транспорту, промисловості й т.п., органи Євросоюзу поступово переймали компетенції відповідних органів держав-членів ЄС в цих сферах.

На початку 90-х рр. тісне співробітництво й єдина політика охопила нові сфери, у тому числі соціальні питання, телефонний зв'язок, засоби масової інформації. Виникнення загальної регіональної політики, утворення Комітету регіонів привело до масового напливу у Брюссель представників регіональних структур.

Ще в 80-і рр. число представництв у Брюсселі не перевищувало 800; у даний момент, за оцінками Єврокомісії, тут діє 10 тисяч лобістів, що представляють інтереси більше 3 тисяч організацій і інших суб'єктів лобіювання. Близько 30% європейських груп лобіювання становлять представники професійних конфедерацій, головним чином зі сфери бізнесу, 18% - це міжнародні підприємства й корпорації, 11% - організації, які представляють

* студент 4 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: ас. Сапсай А.П.

суспільні інтереси, зокрема, інтереси споживачів, соціальних меншин, захисників навколишньої середовища, 11% - регіональні й міжнародні організації, інші - це професійні лобісти, вітчизняні суспільства й асоціації, промотивні групи. [3]

Протягом багатьох років спостерігається тенденція до об'єднання національних організацій у рамках конфедеративних структур, що дозволяє знижувати видатки на їхнє утримування та полегшує співробітництво з органами ЄС. Це стосується насамперед Єврокомісії, що у своїх контактах із групами інтересів надає перевагу великим європейським конфедераціям, за якими закріпилася назва єврогрупи. Це в першу чергу пов'язане з тим, що Єврокомісія, метою якої є стимулювання інтеграційних процесів, займається, як правило, питаннями загальноєвропейського рівня, а не проблемами окремих держав.

Таким чином, створення європейських конфедерацій і репрезентування інтересів всіх європейських фермерів, виробників, споживачів або екологів, а не аналогічних груп окремих держав, помітно збільшує їхні шанси на вплив.

Власні представництва в Брюсселі мають всі члени: держави-члени ЄС, більшість європейських регіональних організацій, а також багато країн, що не входять до складу Євросоюзу, у тому числі й країни-кандидати.

Польська місія при ЄС являє собою групу з 20 осіб для вирішення принципових питань. Одним з основних статутних завдань місії є ведення лобістської діяльності з метою прискорення процесу прийняття Польщі в ЄС. Однак діяльність місії носить скоріше характер дипломатичний, чим чисто лобістський, тому її характеристику тут можна опустити. Деякі польські організації здійснюють лобіювання на основі участі в єврогрупах. Так, об'єднання профспілок «Солідарність» є членом ETUC, Конфедерація польських підприємців уже протягом багатьох років входить до складу UNICE (хоча єдиним постійним представником від Центральної й Східної Європи в офісі UNICE є представник Чехії).

Польські аграрні організації, що поєднують, зокрема, Солідарність, Федерацію союзів виробників сільгосппродукції, Федерацію союзів роботодавців аграрного сектора, профспілку Національний центр молодих фермерів, Аграрні торговельні палати, Національну раду кооперації, також мали свої представництва в ЄС.

Успішними варто визнати його дії в справі організації в Кракові улітку 2000 р. Європейського конгресу аграріїв. Однак після припинення фінансової допомоги, що надходила з PHARE, представництво через два роки припинило своє існування. Головним чином, через значні видатки не вдалося домогтися членства в одній з найвпливовіших організацій, якою є СОРА. [4]

Іншим прикладом польського лобі є представництво, що захищає інтереси польських регіонів. У результаті угоди між Люблінським і Подляським воєводами було покладено початок співробітництву, результатом якого з'явилося відкриття в 1999 році власного представництва в Брюсселі. Незважаючи на скромні бюджети, представники воєводств ухвалили рішення щодо фінансування Eastern Poland Euro Office, сподіваючись на те, що прямий моніторинг процесу виділення фінансової допомоги з допоміжних фондів ЄС збільшить шанси на їхнє одержання.

Як правило, польські лобістські організації з'являються в Брюсселі у виняткових випадках і лише тоді, коли їхнім інтересам загрожують несприятливі для них рішення органів ЄС, як це було, наприклад, після рішення Єврокомісії про застосування антидемпінгових заходів. Залишається бажати кращого не тільки в діях по лобіюванню польських інтересів на європейському рівні, яким не вистачає систематичності, але побоювання викликає також недостатньо усвідомлена необхідність захисту інтересів Польщі перед обличчям конкуренції з прекрасно організованими й дуже ефективними європейськими об'єднаннями.

Здійснення лобістської діяльності зв'язано також з досить значними видатками, однак, якщо розглядати лобіювання з точки зору довгострокової перспективи, то можна розраховувати й на чималий прибуток. Прикладом того, наскільки серйозним міг би виявитися фінансовий прибуток, може слугувати ситуація, у якій через відсутність польського аграрного лобі в Брюсселі в 1997 році польські молокозаводи, що поставляють продукцію на загальний європейський ринок, втратили більше 250 тис. євро. [5]

На тлі досягнень інших країн-кандидатів на вступ до ЄС, наприклад, Чехії, що має чотири представництва, Угорщини - із брюссельським бюро, що обслуговує колектив з більш ніж 10 осіб (фінансованим з державної скарбниці), Словенії з її п'ятьма представництвами, два постійних представництва Польщі виглядають досить скромно. Більше того, незважаючи на спільність позиції названих держав щодо інтеграції з ЄС і необхідність налагодження співробітництва між організаціями, що представляють інтереси різних соціальних груп, взаємодія представництв у Брюсселі оцінюється як вкрай слабка. Обмін інформацією між представництвами проводиться на незадовільному рівні, контакти носять скоріше спорадичний характер, а бажання співробітничати залишається лише декларацією.

Темпи розвитку лобізму в Європейському Союзі, що посилюються особливо в останні роки, навряд чи знизяться в найближчому десятилітті. Це пов'язано, у першу чергу, з процесом поглиблення європейської інтеграції, що означає, зокрема, передачу органам ЄС повноважень національних органів в усе більшому числі сфер економічної, соціального й політичного життя. Лобістські організації також зацікавлені в участі в процесі прийняття рішень, у виробленні норм єдиного європейського права, і тому їхні стратегії передбачають ведення активної діяльності на рівні ЄС.

Література

1. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. – К.:Знання України, 2004. – Т.1. С.738
2. Хамахер Марія, - Лоббист шагает впереди // «Литературная газета» №35 (6187) за 03.09.2008
3. O. Gray, The Structure of Interest Group Representation in the European Union //Lobbying, Pluralism and European Integration, PIE—EIP, Brussels 1998
4. K. Jasięcki, M. Moleda-Zdziech, U. Kurczewska, Lobbying. Sztuka skutecznego wywierania wpływu, Kraków: Oficyna Ekonomiczna 2000
5. Lobbying w Unii Europejskiej// «Polski Przegląd Dyplomatyczny», t. 2, nr 1 (5), 2002.